

ANALYSE VERKIEZINGSPROGRAMMA'S

PER THEMA

Onze analyse volgt de thema's in het pamflet voor cultuur *Investeren in cultuur is investeren in Nederland* - dat gezamenlijk vanuit de culturele en creatieve sector is opgesteld - en punten in het pamflet voor erfgoed *Zet erfgoed op de agenda!* - vanuit het Erfgoedplatform van Kunsten '92. Hoe zien we onze wensen terug in de verkiezings-programma's van de volgende veertien partijen?

1. Structurele extra investering

- Een aantal partijen vindt *structureel* investeren in kunst en cultuur belangrijk: VVD, CDA, CU. *Extra* investeren willen D66, GL-PvdA, PvdD, Volt en SP. Daartegenover pleiten JA21, PVV en FvD voor *minder* subsidies. BBB en CU willen een *herverdeling* van budgetten tussen Randstad en de regio's buiten de Randstad.
- Geen van de partijen noemt exact het bedrag (structureel €200 miljoen extra) of formuleert expliciet een systematiek voor jaarlijkse indexatie van cultuurbudgetten.

2. Toegankelijkheid | Spreiding

Alle partijen vinden dit belangrijk. Toegankelijkheid komt op verschillende manieren aan bod:

- Geografische toegankelijkheid: regionale spreiding van cultuur is belangrijk voor BBB, NSC, GL-PvdA, CDA en SP.
- Financiële toegankelijkheid: toegang ook voor minima (SP), betaalbaarheid (GL-PvdA), gratis musea (Volt, FvD) en gratis bibliotheken (CU).
- Sociale toegankelijkheid: cultuur bereikbaar via scholen en organisaties (D66), via families en verenigingen (CDA) en via streekcultuur en fanfares (BBB). Of juist het uitsluiten van onderdelen, door schrappen van multicultureel aanbod (PVV).

3. Cultuureducatie | Cultuurparticipatie

Dit thema scoort hoog in de meeste programma's. Alleen JA21 noemt het niet.

- CultuurConnectie heeft dit onderdeel specifiek onderzocht. Zij signaleren dat in meerdere programma's cultuureducatie nadrukkelijk wordt genoemd als onderdeel van goed onderwijs. Ook komt de verbinding tussen cultuurbeoefening en andere domeinen bij partijen aan de orde. Enkele partijen besteden aandacht aan muziekonderwijs, versterking van cultuureducatie en de volgende periode (tot '28) van het programma Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK).
- Andere invalshoeken zijn: gelijke kansen (Volt), jongeren betrekken bij ambachten (BBB), erfgoededucatie (CDA en BBB) en talentontwikkeling (D66).

4. Bestaanszekerheid makers | Fair Pay | Auteursrechten | AI

- De Kunstenbond maakte een analyse op het gebied van werk en inkomen. Eerlijke beloning en bestaanszekerheid voor makers staan centraal bij D66, SP, GL-PvdA, CU, Volt en PvdD.
- VVD en JA21 willen de inkomens verhogen via marktwerking en via stimulering van ondernemerschap en commerciële initiatieven.
- Enkele doen concrete voorstellen voor auteursrecht, AI-regulering en handhaving van fair practice in de programma's te vinden. O.a. SP en PvdD willen makers beschermen rond AI.

5. Wettelijke verankering van cultuurodoelen

- Weinig partijen benoemen expliciet een wettelijke verankering van cultuurodoelen. Alleen PvdD wil cultuureducatie en -participatie wettelijk verankeren. GL-PvdA en D66 zijn betrokken geweest bij moties om de zorgplicht juridisch te verankeren, maar benoemen deze nog niet in hun programma's.
- Over het gemeentefonds, waaruit veel gemeentelijke subsidies worden verstrekt, wordt weinig gezegd in de programma's. Wel door enkelen dat gemeenten voldoende middelen moeten hebben voor hun wettelijke taken.

6. Subsidiecyclus | Administratieve lasten

- Versimpeling van het systeem en minder bureaucratie in algemene termen wordt genoemd door BBB, VVD, D66 en GL-PvdA.
- Enkele partijen pleiten voor een langere subsidiecyclus, zoals CDA, SP en GL-PvdA, maar een 8-jaarscyclus noemen alleen VVD en D66.

7. BTW

- D66, GL-PvdA, CU en PvdD pleiten in hun programma voor behoud van het lage BTW-tarief op cultuur, boeken.
- PVV en JA21 focussen meer op schrappen subsidies (niet op btw).

8. Media

- Onomwonden steun voor de versterking van een onafhankelijke, pluriforme publieke omroep wordt uitgesproken door CDA, D66, GL-PvdA, NSC, SP en Volt.
- Een aantal partijen wil een andere focus voor de publieke omroep: BBB (regionaal), CU (christelijke waarden), JA21 (neutraliteit en 2 zenders). Bezuinigen op de omroep willen FvD en PVV.
- Persvrijheid en pluriforme media worden genoemd door BBB, CDA, CU, D66, NSC, PvdD, SP, Volt en VVD.

9. Erfgoed

Algemeen

Alle partijen erkennen het belang van erfgoed. Afhankelijk van de politieke richting kleurt men dit belang in:

- Traditie en nationale identiteit door BBB, CDA, FvD, JA21, NSC, PVV en SGP. Volt ziet Europees cultureel erfgoed als onderdeel van onze gezamenlijke identiteit.
- Samenleving en verbinding: CU, GL-PvdA, en SP.
- Aandacht bij erfgoed voor het slavernijverleden willen CDA, D66; aandacht voor natuur en duurzaamheid noemt PvdD.

Investeren in erfgoed

- Alle partijen vinden investeren in erfgoed belangrijk. Niet duidelijk of het om *extra* investeringen gaat. Investeren in behoud van erfgoed staat bovenaan: behoud van monumenten: BBB, CU, GL-PvdA, JA21, NSC, SP, Volt. Behoud van kerken: CU en SGP.
- Investeren in lokaal en regionaal erfgoed en initiatieven willen BBB, CDA en GL-PvdA. Ook wordt bij erfgoed genoemd steun voor musea, incl. het Slavernijmuseum (D66), voor publieke voorzieningen (SP), voor digitalisering (VVD, JA21) en voor EU-programma's (Volt).

Erfo goed en Duurzaamheid + Ruimtelijke Ordening + Maatschappelijke opgaven

- Slechts een enkele partijen ziet de bijdrage van erfgoed als onderdeel aan verduurzaming: PvdD en Volt. Voor het meenemen van erfgoed bij keuzes in ruimtelijke ordening pleiten NSC en PvdD. D66, SP, VVD. En D66, SP, VVD willen erfgoed inzetten voor maatschappelijke opgaven, waaronder woningbouw.

Participatie en vrijwilligers in erfgoed

- Behalve FvD, JA21, NSC, PVV en VVD noemen alle partijen het belang van vrijwilligers voor het erfgoedveld (die er in grote getalen zijn) en de maatschappelijke verbinding die dat met zich meebrengt.

ACCENTEN PER PARTIJ

BBB

BBB legt de nadruk op volkscultuur en lokale tradities: dorpsfeesten, carnavals, carbidsschieten, fanfares, kleine verenigingen en kleinschalige musea. Thema's zijn cultuurbereik, regionale spreiding, laagdrempelige toegang en ondersteuning van amateurkunst. BBB is voor minder bureaucratie bij subsidies en voor speciale regelingen om kleine organisaties toegang te geven tot middelen.

CDA

Het CDA profileert cultuur rond regionaal erfgoed, taal, fanfares en kleinschalige verbanden. De partij benoemt expliciet dat cultuur telt, van het Concertgebouw tot de dorpsfanfare, en pleit voor (regionale) spreiding en ondersteuning van lokale tradities. CDA combineert erfgoedzorg met regionale samenhang en benadrukt het belang van lokale cultuuraanbod.

CU

De ChristenUnie vindt dat kunst, cultuur en erfgoed het leven en de samenleving verrijken. De overheid moet de sector ondersteunen, ook buiten de grote steden. Bibliotheken en muziekscholen brengen sociale samenhang. De CU pleit voor blijvende financiering voor behoud en onderhoud van rijksmonumenten en monumentale kerkgebouwen. CU wil lokaal cultureel aanbod stimuleren.

D66

D66 is voor extra investeringen in de culturele en creatieve sector en voor eerlijke beloning voor makers. De partij koppelt cultuur aan democratie, educatie en inclusie. Kunst en cultuur verbinden en inspireren. D66 wil investeren in cultuureducatie en bibliotheken, ook voor vergroting van bereik en participatie. De partij wil erfgoed zoveel mogelijk ontsluiten en de toegankelijkheid vergroten.

FvD

Forum voor Democratie staat voor behoud en bescherming van Nederlands historisch erfgoed: monumenten, tradities en klassieke architectuur. De partij wil geen moderne normen op het verleden betrekken. FvD wil meer aandacht voor Europese cultuur in het onderwijs: klassieke kunst, muziek en filosofie. Forum wil culturele diplomatie: Nederlandse cultuur internationaal promoten.

GL-PvdA

GL-PvdA legt de nadruk op toegankelijkheid, cultuureducatie, talenttrajecten, fair pay en op herstel van voldoende publieke middelen. De partij pleit onder meer voor laagdrempelige toegang en voor structurele investeringen in restauratie en behoud van erfgoed. GL-PvdA wil structureel meer middelen voor eerlijke betaling en spreiding. Thema's zijn inclusie, participatie en sociale cohesie.

JA21

JA21 wil erfgoed en geschiedenis beschermen en doorgeven, o.a. door jaarlijks museumbezoek voor jongeren in PO, VO, MBO. De partij is tegen 'dekoloniseren' van straatnamen, standbeelden en geschiedenisboeken. Subsiëring moet op basis van kwaliteit, niet diversiteit en inclusiviteit. JA21 is voor restauratie van monumenten en kerken met behoud van oorspronkelijke functie.

NSC

NSC profileert cultuur als onderdeel van nationale identiteit, gemeenschapszin en streekgebonden tradities. De partij ziet taal, historie en tradities als factor voor sociale samenhang. NSC stelt bij erfgoed lokale identiteiten en streekcultuur centraal en vindt bescherming daarvan belangrijk. Het programma focust verder vooral op bestaanszekerheid, wonen en bestuurlijke vernieuwing.

PvdD

PvdD koppelt cultuur aan duurzaamheid, publieke middelen en een inclusieve benadering. De partij pleit voor verhoging van budgetten voor kunst en cultuur, voor aandacht voor lokale voorzieningen en voor fair practice. PvdD plaatst erfgoed in de context van brede toegankelijkheid en verduurzaming; bijvoorbeeld klimaat neutraal beheer van gebouwen.

PVV

De PVV ziet cultuur als uithangbord van nationaal-identitaire politiek. De partij wil 'niet-Nederlandse' invloeden terugdringen en meer aandacht voor vaderlandse geschiedenis (historische educatie). De PVV is voor vermindering van publieke financiering en wil subsidie aan de publieke omroep schrappen.

SGP

De SGP vindt dat (kerkelijk) erfgoed en monumenten bescherming en onderhoud verdienen. En dat de overheid cultuur alleen waar nodig moet steunen; de samenleving is primair verantwoordelijk. Extra aandacht voor kerkelijk erfgoed en christelijke culturele waarden. Bij cultuureducatie moeten scholen eigen keuzes kunnen maken. De SGP wil bibliotheken en lokale voorzieningen behouden.

SP

De SP wil investeren in kunst en cultuur als publieke voorziening: gratis of gereduceerde toegang tot rijksmusea, investeringsfondsen voor makers, en maatregelen voor eerlijke beloning en betere positie van makers. De partij wil investeren in openbare cultuurvoorzieningen en lokale podium- en amateurkunst. De SP is voor meer rijksgeld en voor versterking van het sociale statuut van makers.

Volt

Volt positioneert cultuur in Europees perspectief: cross-border samenwerking, Europese culturele programma's, en investeringen in mediavrijheid, cultuureducatie en bibliotheken. Volt pleit voor goede (gratis) toegang tot culturele voorzieningen en voor versterking van mediapluralisme. De partij wil duurzaamheidsstandaarden bij het behoud van cultureel erfgoed aanscherpen.

VVD

De VVD legt wat betreft cultuur de nadruk op identiteit, ondernemerschap en regionale spreiding. De partij koppelt cultuur aan bescherming van onze waarden, en aan normen en veiligheid. De VVD wil een ondernemende cultuursector die 'zelf aan de lat staat'. Behoud van nationaal erfgoed ziet de VVD als identiteitsanker. De VVD vindt cultuureducatie belangrijk.